

Poletno nebo

Mirko Kokole

Poleti so noči kratke, saj se stemni šele po deveti uri zvečer. So pa zato bolj tople in tako ponujajo več udobja pri opazovanju zvezdnega neba. Letos je na njem še posebej markanten planet Mars, ki je zaradi ugodne lege zelo svetel. Njegova magnituda je kar $-2,1$ in je tako svetel kot Jupiter. Tako svetlega smo nazadnje videli pred desetletjem. Mars lahko na nočnem nebu najdemo v bližini ozvezdja Škorpionja, ki je v večernih urah tik nad južnim obzorjem. Prav tako se v tem delu nahaja planet Saturn, ki ga najdemo v južnem delu ozvezdja Kačenosca nekoliko nad Antaresom, to je najsvetlejšo zvezdo Škorpionja. Planet Jupiter pa lahko vidimo le malo po Sončevem zahodu in se nahaja v ozvezdju Leva.

Poleg svetlih planetov najdemo na nebu tudi vsa značilna poletna ozvezdja. Med njimi so tudi tista, ki sestavljajo poletni trikotnik. To so ozvezdja Lire, Laboda in Orla in če na nebu navidezno povežemo med seboj njihove najsvetlejše zvezde, dobimo trikotnik.

Liro zlahka najdemo na nebu, saj je Vega, njena najsvetlejša zvezda, tretja najsvetlejša zvezda na našem nebu – poleti jo najdemo blizu nadglavišča. Vega je zelo svetla modra zvezda in sveti kot petdeset Sonc skupaj. Od nas je oddaljena le 26 svetlobnih let, kar pomeni, da je za astronomske razmere nam zelo blizu.

Med zanimivejšimi zvezdami Lire je ϵ Lire, ki jo najdemo malo nad Vego. S prostim očesom jo vidimo kot dvojno zvezdo, pogled skozi teleskop pa nam razkrije še dodatni dve zvezdi, kar pomeni, da je ϵ Lire četverni sistem. V Liri najdemo tudi slavno planetarno meglica M57, ki je nastala ob koncu življenja manjše zvezde, podobne našemu Soncu. M57 se nahaja na zveznici

med zvezdama γ in β Lire.

Naslednje ozvezdje poletnega trikotnika je ozvezdje Laboda, ki ga nekateri imenujejo tudi »severni križ«. Njegova najsvetlejša zvezda je Deneb, ki se nahaja v glavi Laboda. Ker ozvezdje Laboda prečka tudi Rimska cesta, lahko v njem najdemo kar nekaj zanimivih pogledov skozi daljnogled. Eden lepših je prav gotovo pogled na razsuto zvezdno kopico M39.

Zadnje ozvezdje poletnega trikotnika je Orel. Njegova najsvetlejša zvezda se imenuje Atair in je od našega Sonca oddaljena 16,5 svetlobnega leta in je desetkrat svetlejša od Sonca. Njena posebnost je, da se zelo hitro vrti okoli svoje osi. En obrat naredi v le 6,5 ure.

Na poletnem nočnem nebu ne moremo tudi mimo treh velikih ozvezdij, ki se v večernih urah nahajajo visoko na nebu. Ta ozvezdja so Herkul, Kačenoscec, Volar in Severna krona.

Herkul ni posebej prepoznavno ozvezdje, saj je sestavljen iz manj svetlih zvezd in zavzema velik del nočnega neba. Še najlažje je prepoznati osrednji trapez, ki ga sestavljajo π Herkula, ϵ Herkula, η Herkula ter ζ Herkula. Posebna znamenitost tega ozvezdja je zvezdna kopica M13. Ta kopica je tako svetla, da jo je v temni in čisti noči mogoče videti celo s prostim očesom. Od nas je oddaljena 22.500 svetlobnih let.

Severno krono sestavlja sedem belih zvezd, ki so na nebu dokaj blizu skupaj in jih zato ni težko prepoznati. Najsvetlejša zvezda je Alphekka: njena magnituda je 2,2.

Tako kot ozvezdje Herkula je tudi Volar sestavljen predvsem iz zvezd, ki niso zelo svetle. Vendar za razliko od Herkula vsebuje eno zelo svetlo zvezdo. Ta svetla zvezda je

Arktur. Arktur je zvezda z magnitudo 0,2 in je izrazito oranžne barve.

Poleg velikih ozvezdij lahko na poletnem nebu najdemo tudi tri majhna ozvezdja, to so Žrebiček, Delfin in Lisička. Med njimi je najbolj prepoznaven Delfin, ki ima značilno obliko papirnatega zmaja z repom. Najlažje ga najdemo tako, da južno od povezovalne črte med zvezdama Deneb in Enif poiščemo strnjeno skupino zvezd. Kljub temu, da nobena zvezda v Delfinu ni svetlejša od magnitude 3,5, na nebu izstopajo, saj so dokaj blizu druga drugi.

In ko govorimo o poletnem nočnem nebu, seveda ne moremo izpustiti meteorskega roja Perzeidov, ki je bil najbolj dejaven okoli 12. avgusta. Takrat smo lahko videli tudi do sto utrinkov na uro. Ime so dobili po mestu svojega radianta, to je navidezni točki, iz katere izvirajo; ta se nahaja v ozvezdju Perzeja.

Nebo v avgustu

Datum: 15. 8. 2016

Čas: 22:00

Kraj: Ljubljana

